

Број/Број: 01, 02,03,03/11-05-337/09
Сарајево/Sarajevo, 18. 06. 2010.

ИЗВЈЕШТАЈ СА ЕВРОПСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ПРЕДСЈЕДНИКА
ПАРЛАМЕНАТА, ЛИМАСОЛ, РЕПУБЛИКА КИПАР, 11. и 12. ЈУН 2010.

Предсједници парламената четрдесет земаља чланица Савјета Европе¹, те представници међународних парламентарних институција² састали су се 11. и 12. јуна 2010. године у Лимасолу, Република Кипар, поводом одржавања Европске конференције предсједника парламената. У име Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, на Конференцији су учествовали:

1. гђа Душанка Мајкић, замјеник предсједавајућег Дома народа;
2. г. Бериз Белкић, замјеник предсједавајућег Представничког дома;
3. гђа Бранка Тодоровић, секретар Представничког дома;
4. г. Аљоша Чампара, секретар Заједничке службе;
5. г. Хамза Карчић, савјетник г. Белкића;
6. гђица Едина Хрњић, секретар Делегације ПСБиХ у ПС Савјета Европе;
7. г. Аднан Бешић, преводилац.

Ова конференција представљала је, према оцјени учесника, изванредну прилику за размјену мишљења и добре праксе међу парламентима по питању двије основне теме: „Права и обавезе опозиције у парламенту“ и „Национални парламенти и спровођење принципа недискриминације“. Значај наведених тема посебно је наглашен у вријеме када се европске демократије суочавају с мноштвом изазова као што су утицај економске кризе и глобализација, односно у вријеме када се очекује да све политичке снаге покажу осјећај одговорности и храброст да подрже тешке и непопуларне одлуке. У исто вријеме, угроженост одређеног броја непривилегованих група који се повећава у условима економске кризе, повећање нетолеранције и дискриминације питања су

¹ Конференцији су присуствовали предсједници (или потпредсједници) парламената: Албаније, Андоре, Јерменије, Аустрије (Национално вијеће и Бундесрат), Азербејџана, Белгије (Представнички дом и Сенат), Босне и Херцеговине (Дом народа и Представнички дом), Бугарске, Хрватске, Кипра, Чешке Републике, Естоније, Финске, Француске, Грузије, Њемачке (Бундестаг и Бундесрат), Грчке, Мађарске, Ирске, Италије (Представнички дом и Сенат), Летоније, Лихтенштајна, Литваније, Луксембурга, Малте, Молдавије, Монака, Црне Горе, Холандије, Норвешке, Пољске, Португала, Сан Марина, Србије, Словеније, Шведске, Швајцарске, Македоније, Украјине, Уједињеног Краљевства (Доњи и Горњи дом), те предсједници парламената земаља са посматрачким статусом у СЕ: Мексика и Марока.

² Предсједник Парламентарне скупштине Савјета Европе, предсједник Европске скупштине за одбрану и безбједност, потпредсједник Парламентарне скупштине ОЕБС-а, предсједник Парламентарне скупштине Медитерана, предсједница Балтичке скупштине, генерални секретар Интерпарламентарне уније, генерални секретар Парламента Бенелукса, комесар СЕ за људска права, те представници Европског центра за истраживање и документацију.

којима се треба посветити уз јасно изражену одређеност за спровођење међународних инструмената за заштиту људских права.

Тема I: Права и одговорности опозиције у парламенту

Говорници који су учествовали у дебати о правима и одговорностима опозиције сагласили су се са констатацијом да свака земља има владу, али само демократије имају опозицију. Политички плурализам један је од три основна принципа на којима почива Савјет Европе и који настоји промовисати у својим државама чланицама. Праведност и слобода изборног процеса, те плурализам информација које се изборном тијелу пружају путем медија представљају предуслов за демократију и постојање опозиције. Чињеница је да постоје различити нивои заступљености опозиције, али системи у којима „побједник узима све“, према мишљењу учесника Конференције, нису добар примјер демократије. Немогуће је одвојити права опозиције од одговорности. Права прије свега подразумевају надзор над радом извршне власти, иницирање и учешће у законодавном процесу и учешће у функционисању парламента. С друге стране, опозиција има и дужности које захтијевају стављање јавног интереса изнад краткорочних страначких интереса и политичких разлика. Врло често опозиција не користи сав потенцијал који јој стоји на располагању јер се фокусира на постизање краткорочних поена умјесто на формулисање алтернативне политичке визије којом би могла придобити подршку изборног тијела. У неким државама чланицама Савјета Европе улога опозиције дефинисана је Уставом, док у другим права и одговорност опозиције произлазе из парламентарне процедуре и праксе и из договора политичких странака у парламенту. Учесници скупа изнијели су искуства својих земаља, те је слиједом тога утврђено неколико примјера добре праксе као што су:

- чланови опозиционих странака имају право да добијају исте информације од владе као и чланови владајуће већине;
- члановима опозиције даје се најмање једнака могућност постављања питања коју имају и чланови владајуће већине као и могућност да добију одговоре на постављена питања;
- члановима опозиције уступа се предсједавање кључним комисијама за надзор, као што су комисије за буџет, одбрану, истражне комисије;
- чланови опозиције имају могућност да приложе одвојена мишљења на извјештаје који се разматрају у комисијама;
- чланство у комисијама одражава пропорционалност политичких снага;
- опозицији се додјељују финансијска средства како би могла обављати своје задатке;
- опозицији се даје могућност да бира теме за дебату одређеним данима (тзв. вријеме за опозицију);
- кворум за покретање хитне расправе може бити и до 1/5 чланова дома;
- распоред за усвајање закона утврђује се унапријед.

Захваљујући овој размјени искустава и примјера добре праксе, учесници су се сложили са следећим закључцима и препорукама:

- **Легитимност парламента заснована је на слободном и поштенем изборном процесу и на могућности бирача на слободан избор. Не постоји јединствен модел изборног система који би се могао препоручити као најбољи. Ипак,**

искључивање великих дијелова популације из права да буду заступљени шкоди демократском процесу;

- Потребно је унаприједити правни оквир и материјалне услове како би опозиционе странке у парламентима имале средства за обављање својих функција;
- Потребно је јачати капацитете опозиције да спроводи своју надзорну улогу; опозицији такође треба пружити прилику да учествује у формулисању дневног реда и управљању парламентарним пословима;
- У свјетлу њихове улоге посредника и обавезе да буду непристрасни, председници парламената имају примарну одговорност да осигурају да се представницима опозиције да могућност да у потпуности учествују у функционисању парламента. Постоји простор и за проширивање овлашћења председника парламената у овом смислу, а у складу са различитим уставним и политичким традицијама сваке земље;
- Опозиционе странке не би се смјеле ограничити на критиковање владе, него на формулисање алтернативних предлога и политика како би се припремале за преузимање владиних одговорности;
- Опозиционе странке снажно се охрабрују да успоставе конструктиван дијалог са владом, како би допринијеле добром функционисању политичког система у сврху јавног интереса. Опструкционизам треба да буде изузетна мјера која се користи само у случају крајње нужде;
- Влада треба да успостави процес изградње консензуса, посебно када се ради о питањима од националног интереса;
- Усвајање изборног законодавства треба да укључи најшири спектар политичких снага;
- Национални парламенти треба да осигурају да делегације укључене у међупарламентарне активности одражавају плуралистички састав и да чланови опозиције могу активно учествовати у њиховом раду;
- Потребно је охрабривати учешће у међународним парламентарним тијелима и другим међународним форумима јер је то начин да се повећа знање, размјена информација и добре праксе и обезбиједи приступ информацијама;
- Странке које подржавају владу као и оне које јој се супротстављају, дијеле заједничку одговорност у учвршћивању повјерења грађана у изборни систем и демократске институције, обезбјеђујући њихово добро функционисање и нудећи јавности информације.

Тема 2: Национални парламенти и међународно право људских права: спровођење принципа недискриминације

Демократија мора поштовати принцип недискриминације на основу пола, расе, етничитета, старости, онеспособљености, религије, политичког мишљења, социјалног поријекла или сексуалне оријентације. Принцип недискриминације садржан је у међународним инструментима за заштиту људских права, попут Универзалне декларације о правима човјека и Европске конвенције о људским правима и њеним протоколима, посебно у Протоколу 12. Само 17 од 47 земаља чланица ратификовало је Протокол 12 уз Европску конвенцију о људским правима. Национални парламенти имају кључну улогу у обезбјеђивању поштовања принципа недискриминације управо

путем ратификовања таквих међународних правних инструмената, али и пажљивог надзирања владиних политика. Примјери добре праксе која се примјењује у парламентима земаља чланица Савјета Европе укључују:

- увођење обавезних квота за полове као прелазне мјере за надокнаду недовољне стварне једнакости у контексту изборног процеса;
- резервисање фиксног броја мјеста у парламенту за представнике националних мањина;
- у неким земљама са етничким мањинама потребна је двострука већина (дома и заступника етничких мањина) да би се донио закон који утиче на права мањина.

У дискусији о спровођењу принципа недискриминације учествовала је и гђа Душанка Мајкић, замјеник предсједавајућег Дома народа ПСБиХ (говор у прилогу извјештаја). Госпођа Мајкић је о овој теми говорила у свјетлу пресуде Европског суда за људска права у случају Сејдић и Финци против БиХ, која представља прву пресуду због утврђеног кршења Протокола 12 уз Европску конвенцију о људским правима. Надаље је говорила о специфичностима уређења Босне и Херцеговине које почива на хиперсензибилном механизму баланса националног интереса три конститутивна народа и о активностима које се предузимају како би се пресуда извршила, нагласивши да постоји апсолутни консензус у вези с њеним извршењем.

Из дебате о спровођењу принципа недискриминације произашле су следеће препоруке:

- **Национални парламенти треба да промовишу потписивање и /или ратификовање Протокола 12 уз Европску конвенцију о људским правима како би обезбиједиле потпуно поштовање принципа недискриминације;**
- **У земљама које још увијек нису стране у Оквирној конвенцији за заштиту националних мањина и Европској социјалној повељи чланови националних парламената треба да подрже ратификацију;**
- **Национални парламенти треба да усвоје свеобухватно антидискриминацијско законодавство, у складу са међународним стандардима;**
- **Национални парламенти треба да помогну успостављање специјализованих тијела за елиминацију дискриминације и промоцију једнакости, те независности извршне власти;**
- **Парламенти могу одиграти значајну улогу у увођењу принципа недискриминације у све активности власти;**
- **Потребно је осмислити парламентарне механизме за провјеру домаћег законодавства с циљем укидања закона заснованих на дискриминацији или с циљем измјена закона са дискриминирајућим одредбама;**
- **Национални парламенти треба да буду подстакнути да промовишу позитивне мјере у корист непривилегованих група чији су чланови спријечени да уживају своја права због дискриминације;**
- **Парламенти могу подржавати активности усмјерене на јачање међукултуралног дијалога, укључујући и религијску димензију;**
- **Приликом усвајања државног буџета, парламенти могу осигурати да се додијеле адекватна средства за борбу против дискриминације и за потребе непривилегованих група како би се промовисала њихова стварна једнакост;**
- **Национални парламенти морају пажљиво надzirати владине политике и позвати владе да узму у обзир политике које могу имати дискриминирајуће ефекте. Такође могу подстакнути владе да усвоје антидискриминацијске планове и стратегије;**

- **Национални парламенти могу имати водећу улогу у промовисању поступања у складу са одлукама Европског суда за људска права и могу искористити законодавне иницијативе како би отклонили све недостатке домаћег законодавства које је Суд примијетио.**

Билатерални сусрети

На маргинама Конференције, делегација Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине одржала је билатералне сусрете са предсједником Државног збора Републике Словеније, г. Павелом Гантаром, потпредсједником Бундестага, гђом Гердом Хаселфелт, те чланом британског парламента, г. Робертом Валтером, који уједно обавља и дужност предсједника Скупштине Западноевропске уније. У одвојеним сусретима затражена је подршка за либерализацију визног режима за грађане Босне и Херцеговине. Чланови Делегације ПСБиХ у разговорима су изразили наду да ће њихови саговорници пренијети својим колегама парламентарцима, као и министрима унутрашњих послова својих земаља поруку о очекивањима грађана Босне и Херцеговине за скоро укидање виза, наглашавајући да је Босна и Херцеговина испунила досада тражене услове, али и да наставља радити како би и посљедње препреке за укидање визног режима биле уклоњене. Потпредсједница Бундестага, гђа Хаселфелт, и г. Валтер, члан Британског парламента, изразили су подршку напорима БиХ за укидање виза, те спремност да поруке састанака пренесу надлежним институцијама у својим земљама, док је предсједник Државног збора Републике Словеније потврдио већ раније изражено опредјељење Републике Словеније за стављање БиХ на бијелу шенген листу.

Извјештај припремила:
Едина Хрњић
секретар Делегације ПСБиХ у ПССЕ

Одобрила:
Душанка Мајкић
замјеник предједавајућег
Дома народа ПСБиХ

Достављено:

- колегијумима оба дома Парламентарне скупштине БиХ
- Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ
- Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ
- Делегацији у Парламентарној скупштини Савјета Европе
- Колегијуму Секретаријата ПСБиХ

ЕВРОПСКА КОНФЕРЕНЦИЈА ПРЕДСЈЕДНИКА ПАРЛАМЕНАТА,
Лимасол, Кипар, 10-12. јуна 2010.

ГОВОР ЗАМЈ. ПРЕДСЈ. ДОМА НАРОДА ДУШАНКЕ МАЈКИЋ

ПРЕСУДА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА: СЕЈДИЋ И ФИНЦИ ПРОТИВ БиХ

Поштоване даме и господо,

Дозволите ми да кажем неколико ријечи о пресуди Европског суда за људска права у случају Сејдић и Финци против БиХ, која се помиње у материјалима Конференције.

Пресуда у предмету Сејдић и Финци против БиХ засигурно представља једну од пресуда Европског суда за људска права која је привукла изузетну пажњу и стручне и шире јавности у Босни и Херцеговини и ван ње, за шта постоји читав низ разлога, од којих треба посебно издвојити неколико:

- Ради се о првом предмету у пракси Суда који се односи на општу забрану дискриминације садржану у члану 1. Протокола бр. 12;
- Ријеч је о предмету који задире у суштину унутрашњег уређења БиХ, односно структуру државе створене у Дејтону, која почива на хиперсензибилном механизму баланса националних интереса три конститутивна народа у БиХ;
- Чињеницу да је Протокол бр. 12, чији први члан садржи општу забрану дискриминације а на коју се апликанти у овом предмету и позивају, ратификовало свега

седамнаест држава чланица Савјета Европе, док је њих **тридесет** одлучило да то, **с обзиром на могуће посљедице ратификације, не учини;**

Подносиоци представки у овом предмету по националности су Ром и Јевреј, а суштину представки поднесених у јулу и августу 2006. године представљала је њихова тврдња да им је Уставом БиХ и Изборним законом БиХ из 2001. године ускраћено право да се кандидују за позицију члана Предсједништва БиХ и да постану чланови Дома народа Парламентарне скупштине БиХ искључиво због њихове етничке припадности, што, по њиховом виђењу, представља дискриминацију, односно повреду члана 14. Конвенције у односу на члан 3. Протокола бр. 1 за чланство у Дому народа, те повреду члана 1. Протокола бр. 12 у односу на одредбе о саставу Предсједништва БиХ.

Данас, четрнаест година након завршетка рата, у БиХ не постоји заједнички јединствен приступ евентуалним уставним промјенама. Не постоји ни јединствен приступ извршавању ове пресуде.

Савјет министара БиХ, као представник извршне власти на нивоу БиХ, формирао је Радну групу за спровођење Акционог плана за извршење пресуде Европског суда која има 13 чланова (представници оба дома Парламентарне скупштине БиХ, три министра из Савјета министара), која треба да буде допуњена представницима експерата из области уставног права и невладиног сектора. Задатак Радне групе је да сачини предлог уставних амандмана као и предлог измјена Изборног закона БиХ.

С обзиром да је 2010. година општих избора у БиХ, треба очекивати да тај посао буде настављен након конституисања власти после октобарских избора.

Хоће ли се успјети постићи договор о имплементацији пресуде остаје као озбиљан и тежак задатак који домаћи политичари треба да ријеше. Важно је истаћи да постоји апсолутни консензус да то треба урадити, иако не постоји јединствен став на који начин.

Делегација Босне и Херцеговине данас присуствује овој конференцији са обавезним визама у својим пасошима.

Желим да вам пренесем очекивања свих грађана наше земље да ће безвизни режим за наше грађане услиједити у најкраћем року. Не зато што ми то молимо, него зато што смо ми то заслужили испуњавањем постављених услова.

Хвала на пажњи.